ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PAOLO MENGOZZI
της 17ης Φεβρουαρίου 2011[1]

1. Η παρούσα αίτηση αναιρέσεως, η οποία ασκήθηκε από την Arkema SA (στο εξής: Arkema ή αναιρεσείουσα), έχει ως αντικείμενο την αναίρεση της αποφάσεως Arkema κατά Επιτροπής[2] (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση) με την οποία το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών [νυν Γενικό Δικαστήριο] Κοινοτήτων απέρριψε την προσφυγή ακυρώσεως που η αναιρεσείουσα άσκησε κατά της αποφάσεως της Επιτροπής της 19ης Ιανουαρίου 2005[3] (στο εξής: Απόφαση), με την οποία διαπιστώθηκε ότι ορισμένες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων αυτή που αποτελείται από την αναιρεσείουσα, πρώην Elf Atochem SA (στο εξής: Elf Atochem), στη συνέχεια Atofina SA (στο εξής: Atofina), και τη μητρική εταιρία, την Elf Aquitaine SA (στο εξής: Elf Aquitaine), παρέβησαν το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ και το άρθρο 53, παράγραφος 1, της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ), συμμετέχοντας σε σύμπραξη όσον αφορά την αγορά του μονοχλωροξικού οξέος (AMCA).

I — Το ιστορικό της διαφοράς, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία και τα αιτήματα των διαδίκων

2. Από τις σκέψεις 3 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι η Επιτροπή άρχισε την έρευνά της σχετικά με την αγορά του AMCA προς το τέλος του έτους 1999, αφού πληροφορήθηκε την ύπαρξη συμπράξεως όσον αφορά την αγορά αυτή από μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις. Στις 14 και 15 Μαρτίου 2000, η Επιτροπή πραγματοποίησε επιτόπιους ελέγχους στις εγκαταστάσεις, μεταξύ άλλων, της Elf Atochem. Στις 7 και 8 Απριλίου 2004, η Επιτροπή απηύθυνε ανακοίνωση αιτιάσεων σε δώδεκα εταιρίες, μεταξύ των οποίων στην Elf Aquitaine και στη θυγατρική της Atofina (σκέψεις 3, 4 και 7 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

3. Η Επιτροπή καταλόγισε στην Elf Aquitaine και στη θυγατρική της Arkema την ευθύνη της παραβάσεως για το χρονικό διάστημα που εκτείνεται από την 1η Ιανουαρίου 1984 έως τις 7 Μαΐου 1999. Θεώρησε ότι το γεγονός ότι η Elf Aquitaine κατείχε το 98 % των μετοχών του κεφαλαίου της Atofina αρκούσε προκειμένου να της καταλογίσει την ευθύνη

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, Τ-168/05 (Συλλογή 2009, σ. II-180).

3 — C(2004) 4876 τελικό — AMCA.

των ενεργειών της θυγατρικής της (σκέψη 9 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

4. Το ποσό των προστίμων προσδιορίστηκε από την Επιτροπή κατ' εφαρμογή των κατευθυντηρίων γραμμών της για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ [4] (στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές), και της ανακοινώσεώς της σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων [5] (σκέψη 13 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Το ποσόν του προστίμου που επιβλήθηκε στην Elf Aquitaine και στην Arkema, οι οποίες ευθύνονται εις ολόκληρον και αλληλεγγύως, ανέρχεται σε 45 εκατομμύρια ευρώ (άρθρο 2, στοιχείο c, της Αποφάσεως και σκέψη 30 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως). Επιπλέον, αφού διαπίστωσε ότι η Elf Atochem υπήρξε αποδέκτης της αποφάσεως 94/599/ΕΚ της Επιτροπής, της 27ης Ιουλίου 1994, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [81 ΕΚ] [6], σε περίοδο κατά την οποία η Elf Aquitaine δεν ήλεγχε ακόμη την Atofina, η Επιτροπή επέβαλε χωριστό πρόστιμο μόνο στην εταιρία αυτή, για να ληφθεί υπόψη η υποτροπή της στη διάπραξη της παραβάσεως. Το ύψος του προστίμου αυτού ανέρχεται σε 13,50 εκατομμύρια ευρώ (άρθρο 2, στοιχείο δ, της Αποφάσεως και σκέψη 30 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

5. Στις 25 Απριλίου 2005, η Arkema άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της Αποφάσεως αυτής. Ζήτησε από το Πρωτοδικείο να ακυρώσει το άρθρο 1, στοιχείο d, το άρθρο 2, στοιχείο c, και το άρθρο 4, παράγραφος 9, της Αποφάσεως, καθόσον αφορούν την Elf Aquitaine και, κατά συνέπεια, να μεταρρυθμίσει το άρθρο 2, στοιχεία c και d, της Αποφάσεως και, επικουρικώς, να μεταρρυθμίσει το άρθρο 2, στοιχεία c και d, της αποφάσεως, προκειμένου να μειωθεί το πρόστιμο. Η προσφεύγουσα προέβαλε οκτώ λόγους ακυρώσεως. Προς στήριξη του ακυρωτικού αιτήματος ο πρώτος λόγος στηρίχθηκε στην παράβαση των κανόνων που διέπουν τη δυνατότητα καταλογισμού σε μητρική εταιρία των πρακτικών της θυγατρικής της και στην εισάγουσα δυσμενή διάκριση μεταχείριση του ομίλου Elf Aquitaine, ο δεύτερος αντλήθηκε από την παραβίαση της αρχής της νομικής και εμπορικής αυτοτέλειας της θυγατρικής που απορρέει από το τεκμήριο ασκήσεως καθοριστικής επιρροής εκ μέρους της μητρικής εταιρίας, ο τρίτος αντλήθηκε από την παραβίαση της αρχής της προσωπικής ευθύνης, ο τέταρτος από τη δυσμενή διάκριση μεταξύ επιχειρήσεων ανάλογα με τη νομική οργάνωσή τους και το μέγεθός τους και ο πέμπτος από την παράβαση των ουσιωδών τύπων. Προς στήριξη του αιτήματος μεταρρυθμίσεως της αποφάσεως, επικαλέστηκε, ως έκτο λόγο ακυρώσεως, τον αντλούμενο από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας κατά τον προσδιορισμό του αρχικού ποσού του προστίμου. Με τον έβδομο λόγο ακυρώσεως, η προσφεύγουσα επικαλέστηκε την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας κατά τον καθορισμό του πολλαπλασιαστικού συντελεστή για αποτρεπτικούς σκοπούς. Με τον όγδοο λόγο ακυρώσεως επικαλέστηκε παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου σε σχέση με τη διάρκεια της παραβάσεως. Τέλος, η προσφεύγουσα προέβαλε

4 — ΕΕ 1998, C 9, σ. 3.
5 — ΕΕ 1996, C 207, σ. 4.
6 — ΕΕ L 239, σ. 14.

επίσης, επικουρικώς, ένατο λόγο ακυρώσεως, αντλούμενο από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας κατά τον καθορισμό του πολλαπλασιαστικού συντελεστή για αποτρεπτικούς σκοπούς, καθόσον η Επιτροπή έλαβε δύο φορές υπόψη τον κύκλο εργασιών της Arkema (σκέψεις 41-43 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως).

6. Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο απέρριψε στο σύνολό τους τους λόγους που προβλήθηκαν τόσο κυρίως όσο και επικουρικώς και καταδίκασε την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

7. Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 15 Δεκεμβρίου 2009, η αναιρεσείουσα άσκησε την παρούσα αίτηση αναιρέσεως. Ζητεί από το Δικαστήριο να εξαφανίσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα. Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη της αιτήσεως αναιρέσεως και την καταδίκη της αναιρεσείουσας στα δικαστικά έξοδα. Οι εκπρόσωποι των διαδίκων ανέπτυξαν την επιχειρηματολογία τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 25ης Νοεμβρίου 2010.

II — Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

8. Η αναιρεσείουσα προβάλλει τέσσερις λόγους αναιρέσεως. Ο πρώτος λόγος αντλείται από την εκ μέρους του Πρωτοδικείου παράβαση των κανόνων που διέπουν τον καταλογισμό σε μητρική εταιρία των πρακτικών της θυγατρικής της. Ο δεύτερος λόγος στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων που απορρέει από τον αμάχητο χαρακτήρα του τεκμηρίου καθοριστικής επιρροής της μητρικής εταιρίας επί των θυγατρικών της. Ο τρίτος λόγος στηρίζεται στην παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη. Ο τέταρτος λόγος αφορά την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας καθόσον ελήφθη δύο φορές υπόψη ο κύκλος εργασιών της Arkema κατά τον καθορισμό της βάσεως για τον υπολογισμό της κυρώσεως.

Α — *Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως που αντλείται από την εκ μέρους του Πρωτοδικείου παράβαση των κανόνων που διέπουν τον κατεαλογισμό σε μητρική εταιρία των πρακτικών των θυγατρικών της*

9. Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι, κατά την εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων που είχε προσκομίσει για να αποδείξει την αυτοτέλειά της στην αγορά και να ανατρέψει το τεκμήριο που δέχθηκε η Επιτροπή κατά της Elf Aquitaine, το Πρωτοδικείο της επέβαλε μια πραγματική probatio diabolica, κατά παράβαση τόσο των κανόνων που διέπουν τον καταλογισμό σε μητρική εταιρία των πρακτικών της θυγατρικής της όσο και του δικαιώματός της σε δίκαιη δίκη, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών.

10. Υπενθυμίζω, όπως το έπραξε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 67 έως 69 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι από τη νομολογία προκύπτει ότι, στην ειδική περίπτωση κατά την οποία μητρική εταιρία κατέχει το 100 % του κεφαλαίου της θυγατρικής που διέπραξε παράβαση των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού, αφενός, η εν λόγω

μητρική εταιρία μπορεί να ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής [7], και, αφετέρου, υφίσταται μαχητό τεκμήριο ότι η εν λόγω μητρική εταιρία ασκεί όντως αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της [8]. Υπό τις συνθήκες αυτές, αρκεί να αποδείξει η Επιτροπή ότι η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου μιας θυγατρικής προκειμένου να συναχθεί ότι η μητρική ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της εμπορικής πολιτικής της θυγατρικής. Στη συνέχεια, η Επιτροπή θα είναι σε θέση να θεωρήσει τη μητρική εταιρία συνυπεύθυνη για την καταβολή του επιβληθέντος στη θυγατρική προστίμου, εκτός αν η μητρική εταιρία, στην οποία απόκειται να ανατρέψει αυτό το τεκμήριο, αποδείξει ότι, κατ' ουσίαν, η θυγατρική της ενεργεί αυτοτελώς στην αγορά [9].

11. Οι αιτιάσεις που προέβαλε η αναιρεσείουσα αφορούν ειδικότερα τη σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία το Πρωτοδικείο εξέθεσε τα εξής:

«Προκειμένου περί του βασίμου των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η προσφεύγουσα για να αποδείξει την αυτοτέλειά της, επισημαίνεται ότι το γεγονός ότι η Elf Aquitaine είναι απλώς μη επιχειρησιακή εταιρία χαρτοφυλακίου, η οποία επεμβαίνει ελάχιστα στη διαχείριση των θυγατρικών της, δεν μπορεί να επαρκεί για να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να ασκεί αποφασιστική επιρροή επί της συμπεριφοράς της προσφεύγουσας, συντονίζοντας ταυτόχρονα τις οικονομικές επενδύσεις στο πλαίσιο του ομίλου Elf Aquitaine. Πράγματι, στο πλαίσιο ενός ομίλου εταιριών, σκοπός της εταιρίας χαρτοφυλακίου που συντονίζει κυρίως τις οικονομικές επενδύσεις εντός του ομίλου είναι να συγκεντρώσει τις συμμετοχές σε διάφορες εταιρίες προκειμένου να διασφαλιστεί ενιαία διεύθυνση, ιδίως μέσω αυτού του ελέγχου του προϋπολογισμού.»

12. Κατά την αναιρεσείουσα, καθόσον διαπίστωσε ότι η εταιρία χαρτοφυλακίου έχει «ως λειτουργία» να διασφαλίζει την ενιαία διεύθυνση των θυγατρικών, το Πρωτοδικείο κατέστησε νομικώς αμάχητο το τεκμήριο αποφασιστικής επιρροής της μητρικής εταιρίας επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής της, διότι κάθε προσπάθεια να αποδειχθεί η αυτοτέλεια της συμπεριφοράς της θυγατρικής στην αγορά θα ήταν αντίθετη προς την ίδια τη λειτουργία που το Πρωτοδικείο αναγνώρισε στις εταιρίες χαρτοφυλακίου και, κατά συνέπεια, καταδικασμένη σε αποτυχία.

13. Εκ προοιμίου, προσήκει να επισημανθεί, όπως το πράττει η Επιτροπή με το υπόμνημα αντικρούσεως, ότι η Arkema δεν αμφισβητεί ούτε την αρχή του τεκμηρίου που δέχεται η Επιτροπή κατά της Elf Aquitaine ούτε το γεγονός ότι το τεκμήριο αυτό εφαρμόζεται στις συνθήκες της υπό κρίση περιπτώσεως (κατοχή του 98 % του κεφαλαίου της θυγατρικής από τη μητρική εταιρία). Αντιθέτως, οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας βάλλουν αποκλειστικά κατά της συλλογιστικής επί τη βάσει

7 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, τις αποφάσεις της 14ης Ιουλίου 1972, 48/69, Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 99, σκέψεις 136 και 137) και της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, C-97/08 P, Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2009, σ. I-8237, σκέψη 60).

8 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, τις αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 1983, 107/82, AEG-Telefunken κατά Επιτροπής (Συλλογή 1983, σ. 3151, σκέψη 50)· της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-286/98 P, Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-9925, σκέψη 29), και Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα, σκέψη 60).

9 — Βλ. απόφαση Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα, σκέψη 60).

της οποίας το Πρωτοδικείο απέκλεισε το ενδεχόμενο να αρκεί η φύση της Elf Aquitaine, ως μη επιχειρησιακής εταιρίας χαρτοφυλακίου, για την ανατροπή του εν λόγω τεκμηρίου.

14. Στην προαναφερθείσα σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο έκρινε, κατ' αρχάς, ότι το γεγονός ότι μια εταιρία χαρτοφυλακίου δεν επεμβαίνει άμεσα στην αγορά δεν αποκλείει αφεαυτού το ενδεχόμενο να ασκεί καθοριστική επιρροή επί της πολιτικής των θυγατρικών της μέσω συντονισμού των οικονομικών επενδύσεων εντός του ομίλου. Με τη διαπίστωση αυτή, το Πρωτοδικείο αποσκοπεί στο να αντικρούσει το επιχείρημα της αναιρεσείουσας ότι η αμιγώς χρηματοπιστωτική φύση της μητρικής εταιρίας ισοδυναμεί προς έλλειψη επεμβάσεως στη συμπεριφορά των εταιριών παραγωγής και εμπορίας του ομίλου στην αγορά. Πάντως, οι αιτιάσεις της αναιρεσείουσας δεν αποσκοπούν στην αμφισβήτηση επί της ουσίας του συμπεράσματος που απορρέει από τη διαπίστωση αυτή, δηλαδή ότι το τεκμήριο πραγματικής ασκήσεως καθοριστικής επιρροής επί της εμπορικής πολιτικής των θυγατρικών μπορεί να εφαρμοστεί και σε μη επιχειρησιακή εταιρία χαρτοφυλακίου.

15. Το Πρωτοδικείο δικαιολογεί, στη συνέχεια, το συμπέρασμα αυτό κρίνοντας «ότι μια εταιρία χαρτοφυλακίου η οποία συντονίζει, μεταξύ άλλων, τις οικονομικές επενδύσεις στο πλαίσιο του ομίλου έχει σκοπό να συγκεντρώσει τις συμμετοχές σε διάφορες εταιρίες προκειμένου να διασφαλιστεί η ενιαία διεύθυνση, ιδίως μέσω του ελέγχου του προϋπολογισμού». Κατά την Arkema, από τη διαπίστωση, ειδικότερα, που περιλαμβάνεται στο δεύτερο σκέλος της φράσεως αυτής προκύπτει ο de facto ακαταμάχητος χαρακτήρας του τεκμηρίου που εφαρμόζεται στην Elf Aquitaine, εφόσον, όπως διευκρινίζει η αναιρεσείουσα στο υπόμνημα απαντήσεως, «το κριτήριο της ενιαίας διευθύνσεως είναι ακριβώς αυτό που παρέχει τη δυνατότητα — κατά την Επιτροπή— καταλογισμού των πρακτικών της θυγατρικής στη μητρική εταιρία».

16. Επισημαίνω εκ προοιμίου ότι, εάν γινόταν δεκτή η συλλογιστική της Arkema, η διαπίστωση του Πρωτοδικείου θα είχε στην πραγματικότητα πολύ ευρύτερο περιεχόμενο από αυτό που η ίδια η αναιρεσείουσα της αποδίδει και θα κατέληγε, στην ουσία, να σημαίνει ότι, κατά το Πρωτοδικείο, κάθε εταιρία χαρτοφυλακίου, επιχειρησιακή ή όχι, και ανεξαρτήτως οποιασδήποτε εκτιμήσεως σχετικά με το επίπεδο της συμμετοχής της στο κεφάλαιο των θυγατρικών της, πρέπει να θεωρηθεί υπεύθυνη για τις ενέργειές τους, λαμβανομένου αποκλειστικά υπόψη του σκοπού της που έγκειται στη διασφάλιση της ενιαίας διευθύνσεως αυτών. Είναι σαφές ότι η διαπίστωση του Πρωτοδικείου δεν έχει το περιεχόμενο αυτό.

17. Αντιθέτως, λαμβανομένου υπόψη του πλαισίου εντός του οποίου εντάσσεται η διαπίστωση αυτή, πρέπει, κατ' εμέ, να θεωρηθεί ότι περιορίζεται στις μη επιχειρησιακές εταιρίες χαρτοφυλακίου και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του τεκμηρίου που έγινε δεκτό κατά της Elf Aquitaine.

18. Υπενθυμίζω, εξάλλου, ότι, κατά πάγια νομολογία, η συμπεριφορά θυγατρικής εταιρίας μπορεί να καταλογισθεί στη μητρική εταιρία, ιδίως, όταν η θυγατρική, μολονότι έχει χωριστή νομική προσωπικότητα, δεν καθορίζει αυτοτελώς την εμπορική πολιτική της, αλλά εφαρμόζει, κυρίως, τις οδηγίες της μητρικής εταιρίας [10], λόγω, ιδίως, των οικονομικών, οργανωτικών και νομικών σχέσεων μεταξύ των δύο αυτών νομικών οντοτήτων [11]. Πάντως, αντιθέτως προς ό,τι φαίνεται να υπονοεί η αναιρεσείουσα, η λειτουργία που το Πρωτοδικείο αναγνωρίζει σε μια μη επιχειρησιακή εταιρία χαρτοφυλακίου και η οποία έγκειται στη διασφάλιση της ενιαίας διευθύνσεως των εταιριών ενός ομίλου δεν υποδηλώνει κατ' ανάγκη επέμβαση στην εμπορική πολιτική των θυγατρικών της, ιδίως υπό τους όρους που απαιτεί η ανωτέρω παρατεθείσα νομολογία. Η επέμβαση αυτή πρέπει να αποδεικνύεται και, κατά τις αρχές που έχουν εφαρμογή εν προκειμένω και δεν αμφισβητούνται από την αναιρεσείουσα, μπορεί να θεωρηθεί ότι υφίσταται όταν η μητρική εταιρία κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου των θυγατρικών της. Κατά τις ίδιες αυτές αρχές, η εταιρία αυτή ή οι θυγατρικές της θα έχουν πάντοτε τη δυνατότητα να προσκομίσουν την απόδειξη περί του αντιθέτου.

19. Ομοίως, η αναγνώριση, όπως το πράττει το Πρωτοδικείο, του ότι η λειτουργία μιας μη επιχειρησιακής εταιρίας χαρτοφυλακίου έγκειται στη διασφάλιση της ενιαίας διευθύνσεως των θυγατρικών της δεν στερεί τις εταιρίες αυτές, ούτε τη μητρική εταιρία, από τη δυνατότητα να επιχειρήσουν την ανατροπή του τεκμηρίου αυτού, αποδεικνύοντας ότι η λειτουργία αυτή —ακόμη και αν υποτεθεί ότι εκδηλώνεται με την επέμβαση στην εμπορική πολιτική των εταιριών παραγωγής και εμπορίας του ομίλου— δεν ασκήθηκε, στην πραγματικότητα, στη συγκεκριμένη περίπτωση. Πράγματι, όπως προκύπτει σαφώς από τη νομολογία που υπομνήσθηκε ανωτέρω, το τεκμήριο αυτό έχει ως αντικείμενο την *πραγματική άσκηση* καθοριστικής επιρροής της μητρικής εταιρίας που κατέχει το σύνολο του κεφαλαίου της θυγατρικής της επί της συμπεριφοράς της θυγατρικής αυτής.

20. Επομένως, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσείουσα, η διαπίστωση που περιέχεται στη σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν μπορεί να ερμηνευθεί ως επιβεβαίωση του ότι κάθε εταιρία χαρτοφυλακίου, επιχειρησιακή ή όχι, ασκεί αναπόδραστα τέτοια επιρροή, από το γεγονός και μόνον ότι, στο πλαίσιο ενός ομίλου εταιριών, είχε σκοπό τη διασφάλιση της ενιαίας διευθύνσεως των εταιριών αυτών.

21. Στο αμφιλεγόμενο χωρίο, το Πρωτοδικείο πράγματι διαπιστώνει απλώς ότι δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο μια μη επιχειρησιακή εταιρία χαρτοφυλακίου, παρά το γεγονός ότι δεν επεμβαίνει άμεσα στην αγορά, να ασκεί καθοριστική επιρροή στην εμπορική πολιτική των θυγατρικών της, λαμβανομένης υπόψη, μεταξύ άλλων, της λειτουργίας συντονισμού και οικονομικής διαχειρίσεως που της ανήκει και ότι, επομένως, είναι δυνατόν να συναχθεί το τεκμήριο περί πραγματικής ασκήσεως τέτοιας επιρροής όταν αυτή κατέχει το σύνολο ή σχεδόν το σύνολο του κεφαλαίου των θυγατρικών της. Για τον λόγο

10 — Βλ., υπό την έννοια αυτή, τις αποφάσεις Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα, σκέψεις 132 και 133)· της 14ης Ιουλίου 1972, 52/69, Geigy κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 189, σκέψη 44)· ; της 21ης Φεβρουαρίου 1973, 6/72, Europemballage και Continental Can κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 445, σκέψη 15)· Stora Kopparbergs Bergslags κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα, σκέψη 26), και Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα, σκέψη 58).

11 — Βλ. απόφαση Akzo Nobel κ.λπ. κατά Επιτροπής (προπαρατεθείσα, σκέψη 58).

αυτόν, στο πνεύμα της συλλογιστικής του Πρωτοδικείου, δεν αρκεί να προβληθεί η μη επιχειρησιακή φύση της μητρικής εταιρίας για να ανατραπεί το τεκμήριο αυτό, το οποίο παραμένει ένα απλό τεκμήριο, όπως τονίζει, άλλωστε, το ίδιο το Πρωτοδικείο, παραθέτοντας την παγία νομολογία των δικαστηρίων της Ενώσεως σε άλλα χωρία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και, μεταξύ άλλων, στη σκέψη 67 και στη σκέψη 82.

22. Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι η αιτίαση που αντλείται από την παράβαση των κανόνων που διέπουν τον καταλογισμό σε μητρική εταιρία της συμπεριφοράς της θυγατρικής της λόγω του ότι το Πρωτοδικείο αναγνώρισε τον αμάχητο χαρακτήρα του τεκμηρίου που στηρίζεται στην κατοχή από τη μητρική εταιρία του συνόλου του κεφαλαίου της θυγατρικής της δεν είναι βάσιμη, εφόσον στηρίζεται σε εσφαλμένη ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

23. Είναι επίσης αβάσιμη η αιτίαση που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, εφόσον, παρά την έλλειψη αναπτύξεως εκ μέρους της αναιρεσείουσας, δεν μπορεί παρά να ερμηνευθεί ως στηριζόμενη στην ίδια εσφαλμένη παραδοχή ότι, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Πρωτοδικείο είχε καταστήσει νομικώς αδύνατη την ανατροπή του εν λόγω τεκμηρίου.

24. Προτείνω, κατά συνέπεια, να απορριφθεί ο πρώτος λόγος αναιρέσεως στο σύνολό του ως αβάσιμος.

Β — *Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων*

25. Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι η διαπίστωση του Πρωτοδικείου περί του αμάχητου χαρακτήρα του τεκμηρίου που στηρίζεται στην κατοχή από τη μητρική εταιρία του συνόλου του κεφαλαίου της θυγατρικής της καταλήγει και σε παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων μεταξύ των μετεχόντων σε σύμπραξη, ανάλογα με το αν ανήκουν ή όχι σε όμιλο εταιριών. Εφόσον προβαίνει στην ίδια ερμηνεία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως —κατ' εμέ εσφαλμένη— στην οποία στηρίζεται ο πρώτος λόγος αναιρέσεως, εκτιμώ ότι και ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Γ — *Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και του δικαιώματος σε δίκης δίκη*

26. Στο πλαίσιο του τρίτου λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι, απαντώντας στον πέμπτο λόγο ακυρώσεως, το Πρωτοδικείο εξέτασε μόνο τα

επιχειρήματα που προέβαλε η Elf Aquitaine και όχι η ίδια, παραβιάζοντας έτσι το δικαίωμά της σε δίκαιη δίκη και την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως. Ο λόγος αυτός βάλλει κατά των σκέψεων 122 έως 129 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

27. Όπως ακριβώς η Επιτροπή, δυσκολεύομαι να αντιληφθώ πλήρως το περιεχόμενο αυτού του λόγου αναιρέσεως.

28. Πράγματι, οι σκέψεις 122 έως 129 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως απαντούν στις αιτιάσεις που η αναιρεσείουσα είχε προβάλει πρωτοδίκως στο πλαίσιο του λόγου ακυρώσεως που στηρίχθηκε στην έλλειψη αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως. Πάντως, επικρίνοντας το περιεχόμενο των σκέψεων αυτών στο πλαίσιο του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα δεν φαίνεται να προσάπτει στο Πρωτοδικείο ότι παρέλειψε να κολάσει την εν λόγω πλημμέλεια αιτιολογίας ή ότι ερμήνευσε εσφαλμένως το περιεχόμενο της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως που υπέχει η Επιτροπή, αλλά μάλλον ότι παρέλειψε να προβεί σε εξέταση επί της ουσίας των επιχειρημάτων που προέβαλε η Atofina προκειμένου να καταδείξει την αυτοτέλεια της συμπεριφοράς της στην αγορά.

29. Υπό τις συνθήκες αυτές, διερωτώμαι αν ο τρόπος που εκτίθεται ο λόγος αυτός πληροί τις προϋποθέσεις σαφήνειας που απαιτούνται για το παραδεκτό του [12].

30. Επί της ουσίας, και αν υποτεθεί ότι ο εξεταζόμενος λόγος αναιρέσεως πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι με αυτόν προβάλλεται παράλειψη του Πρωτοδικείου να κολάσει το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Atofina ή δεν αιτιολόγησε, επειδή έκρινε ότι δεν ασκούν επιρροή ή δεν είναι επαρκή, ελαττώματα που επηρεάζουν την προσβαλλόμενη απόφαση, επισημαίνω ότι, στη σκέψη 127 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, «στο μέτρο που η απάντηση της Επιτροπής στα βασικά σημεία των επιχειρημάτων της Elf Aquitaine […] δεν μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το αν κατηγορείται η μητρική εταιρία ή η θυγατρική της, αυτή δεν όφειλε να απαντήσει χωριστά στα επιχειρήματα που προβάλλει η αναιρεσείουσα». Η σκέψη αυτή παραπέμπει στη σκέψη 75 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, με την οποία το Πρωτοδικείο, αφού διαπίστωσε, στην προηγούμενη σκέψη, ότι «τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας που αποσκοπούσαν να καταδείξουν την αυτοτέλειά της προεβλήθησαν και από τη μητρική εταιρία […] για να αποδείξει την έλλειψη ασκήσεως εκ μέρους της καθοριστικής επιρροής επί της εμπορικής πολιτικής της θυγατρικής της», κατέληξε ότι, «απορρίπτοντας τα επιχειρήματα που υπέβαλε η μητρική εταιρία, η Επιτροπή απάντησε συνολικώς στις δύο εταιρίες […]».

31. Επομένως, το Πρωτοδικείο στηρίχθηκε σαφώς στην παραδοχή ότι τα επιχειρήματα που προέβαλαν η Atofina και η Elf Aquitaine κατά τη διοικητική διαδικασία συμπλέκονταν και ότι η εξέταση των μεν συνεπαγόταν την εξέταση και των δε. Πάντως, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αναιρεσείουσα δεν επιχειρεί καν να αμφισβητήσει το βάσιμο της παραδοχής αυτής. Ειδικότερα, δεν διευκρινίζει ποιά είναι τα στοιχεία —διαφορετικά από αυτά που προσκόμισε η Elf Aquitaine— τα οποία προέβαλε ειδικά η Atofina και τα

12 — Βλ. τις αποφάσεις της 9ης Ιανουαρίου 2003, C-178/00, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2003, σ. I-303, σκέψη 6), και της 15ης Σεπτεμβρίου 2005, C-199/03, Ιρλανδία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2005, σ. I-8027, σκέψη 50).

οποία η Επιτροπή παρέλειψε να εξετάσει ή των οποίων την απόρριψη δεν αιτιολόγησε επαρκώς, χωρίς το Πρωτοδικείο να κολάσει αυτή την παράλειψη ή την πλημμέλεια της αιτιολογίας.

32. Υπό τις συνθήκες αυτές και στο μέτρο που πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια που διευκρινίστηκε στο σημείο 30 ανωτέρω, ο υπό κρίση λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Δ — Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως, που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

33. Νομίζω ότι το ίδιο συμπέρασμα επιβάλλεται και στην περίπτωση κατά την οποία ο σκοπός της αναιρεσείουσας, με την προβολή του λόγου αυτού, θα ήταν να προσάψει στο Πρωτοδικείο ότι δεν εξέτασε το ίδιο το βάσιμο των αποδεικτικών στοιχείων που προσκόμισε η Atofina κατά τη διοικητική διαδικασία προκειμένου να καταδείξει την αυτοτέλειά της στην αγορά. Πράγματι, από τις σκέψεις 76 έως 80 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως συνάγεται ότι το Πρωτοδικείο προέβη σαφώς στην εξέταση αυτή, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, το επιχείρημα που αντλείται από τη φύση της Elf Aquitaine ως μη επιχειρησιακής εταιρίας χαρτοφυλακίου (σκέψη 76), την άποψη ότι η αναιρεσείουσα (Atofina) ουδέποτε εφάρμοσε, υπέρ της Elf Aquitaine, ειδική πολιτική ενημερώσεως στην αγορά του AMCA (σκέψη 78), το επιχείρημα ότι η δραστηριότητα του AMCA ήταν ήσσονος σημασίας στο πλαίσιο του ομίλου Elf Aquitaine (σκέψη 79) και το γεγονός ότι οι δύο εταιρίες ενεργούσαν σε χωριστές αγορές και δεν είχαν σχέσεις προμηθευτών προς πελάτες (σκέψη 80).

34. Από το σύνολο των προηγουμένων σκέψεων συνάγεται, κατά τη γνώμη μου, ότι ο τρίτος λόγος αναιρέσεως, που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως και του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, δεν μπορεί εν πάση περιπτώσει να ευδοκιμήσει.

35. Κατά την αναιρεσείουσα, το Πρωτοδικείο παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, καθόσον επικύρωσε τη μέθοδο υπολογισμού που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για να καθορίσει τη συνιστώσα της χρηματικής ποινής που αφορά την υποτροπή της Arkema. Η μέθοδος αυτή συνεπάγεται ότι ο κύκλος εργασιών της Arkema λαμβάνεται δύο φορές υπόψη για τον υπολογισμό των αντιστοίχων βάσεων στις οποίες εφαρμόζονται οι πολλαπλασιαστικοί συντελεστές που έγιναν δεκτοί για την Elf Aquitaine και την Arkema προς εξασφάλιση αποτρεπτικού αποτελέσματος. Το Πρωτοδικείο δεν αμφισβήτησε την ύπαρξη της διπλής αυτής καταμετρήσεως, αλλά τη δικαιολόγησε με την υποχρέωση της Επιτροπής να μην παρεκκλίνει από τη μέθοδο υπολογισμού των κατευθυντηρίων γραμμών, αναγνωρίζοντας, κατά συνέπεια, στις

κατευθυντήριες γραμμές «απόλυτη δεσμευτική ισχύ» την οποία δεν έχουν.

36. Στη σκέψη 198 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο εκθέτει ότι από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, κατά τον χρόνο της παραβάσεως, η Elf Atochem είχε ήδη αποτελέσει το αντικείμενο προηγούμενης αποφάσεως της Επιτροπής σε υπόθεση που αφορούσε σύμπραξη, σε μια περίοδο κατά την οποία η Atofina δεν ελεγχόταν ακόμη από την Elf Aquitaine (βλ. σκέψη 4 ανωτέρω). Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή δέχθηκε ότι συντρέχει επιβαρυντική περίσταση εις βάρος της Elf Atochem λόγω της υποτροπής, υπό τη μορφή προσαυξήσεως κατά 50 % του βασικού ποσού του προστίμου που έπρεπε να της επιβληθεί [13]. Προκειμένου να «απομονώσει» αυτό το στοιχείο της ποινής, η Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη μέθοδο υπολογισμού, που εκτίθεται στην υποσημείωση 222 της Αποφάσεως και στη σκέψη 199 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως:

«Η προσαύξηση λόγω υποτροπής εφαρμόζεται μόνο στην Atofina (Atochem) και όχι στη μητρική εταιρία, την Elf Aquitaine, διότι η εταιρία αυτή δεν ήλεγχε την Atofina κατά τον χρόνο της παραβάσεως. Ο πολλαπλασιαστικός συντελεστής που εφαρμόζεται στην Elf, δηλ. 2,5, δεν περιλαμβάνεται στον υπολογισμό. Αντίθετα, για τον υπολογισμό της υποτροπής θα χρησιμοποιηθεί συντελεστής της τάξεως του 1,5, ο οποίος θα είχε εφαρμοστεί εάν η Atofina ήταν ο μοναδικός παραλήπτης της αποφάσεως (λόγω του παγκοσμίου κύκλου εργασιών που ανέρχεται σε 17,8 δις ευρώ). Κατά συνέπεια, θα επιβληθεί χωριστό πρόστιμο μόνο στην Atofina για το ποσόν αυτό».

37. Στη σκέψη 203 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο εκθέτει τον υπολογισμό που ακολούθησε η Επιτροπή για να καθορίσει το βασικό υποθετικό ποσό επί του οποίου εφάρμοσε την προσαύξηση του 50 % λόγω υποτροπής της Atofina, ως εξής:

«12 εκατομμύρια (αρχικό ύψος) × 1,5 (πολλαπλασιαστικός συντελεστής προς εξασφάλιση αποτρεπτικού αποτελέσματος που καθορίζεται ενόψει του κύκλου εργασιών της Arkema) = 18 εκατομμύρια + (18 εκατομμύρια × 150 %) (προσαύξηση λόγω της διάρκειας της παραβάσεως) = 45 εκατομμύρια ευρώ».

38. Μετά την εφαρμογή στο ποσό αυτό της προσαυξήσεως λόγω υποτροπής και της μειώσεως του 40 % λόγω της εφαρμογής της ανακοινώσεως περί επιείκειας, το ύψος του προστίμου που τελικώς επιβλήθηκε στην Arkema, δυνάμει του άρθρου 2, στοιχείο d, της αποφάσεως, ανέρχεται σε 13,5 εκατομμύρια ευρώ.

39. Προσήκει να τονισθεί, κατ' αρχάς, ότι, αντιθέτως προς ό,τι προφανώς φρονεί η αναιρεσείουσα, ο κύκλος εργασιών της

13 — Βλ. σκέψη 314 της Αποφάσεως.

Arkema δεν ελήφθη υπόψη κατά τον υπολογισμό των «βάσεων» στις οποίες οι Επιτροπή εφάρμοσε τους πολλαπλασιαστικούς συντελεστές που δέχθηκε λόγω υποτροπής για τις Elf Aquitaine/Arkema [14] και μόνο για την Arkema, αντιστοίχως, αλλά κατά τον καθορισμό των ίδιων των πολλαπλασιαστικών συντελεστών. Πράγματι, όπως προκύπτει από τα σημεία 279 επ. της Αποφάσεως, το αρχικό ποσό του προστίμου που επιβλήθηκε στις Arkema/Elf Aquitaine και το ποσό της προσαυξήσεως λόγω της υποτροπής της Atofina (12 εκατομμύρια ευρώ) υπολογίσθηκαν λαμβανομένων υπόψη της σοβαρότητας της παραβάσεως και του αντιστοίχου βάρους των επιχειρήσεων που συμμετείχαν σ' αυτή, εκτιμωμένου επί τη βάσει των μεριδίων αγοράς που κατέχουν. Σ' αυτό το αρχικό ποσό εφαρμόσθηκαν πολλαπλασιαστικοί συντελεστές, προκειμένου να διασφαλιστεί αρκούντως το αποτρεπτικό αποτέλεσμα του προστίμου. Για τις Arkema/Elf Aquitaine, ο συντελεστής αυτός καθορίστηκε στο 2,5 λαμβανομένου υπόψη, μεταξύ άλλων, του παγκόσμιου κύκλου εργασιών που ανέρχεται σε 84,5 δις ευρώ (σημεία 299-300 της Αποφάσεως), ενώ, μόνο για την προσαύξηση λόγω υποτροπής που εφαρμόστηκε στην Arkema, έγινε δεκτός λιγότερο υψηλός πολλαπλασιαστικός συντελεστής, της τάξεως του 1,5, λαμβανομένου υπόψη του παγκόσμιου κύκλου εργασιών, ύψους 17,8 δις ευρώ (υποσημείωση 222 της Αποφάσεως).

40. Πρέπει, στη συνέχεια, να τονισθεί, όπως έπραξε το Πρωτοδικείο στη σκέψη 201 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, «κατά τα σημεία 2 και 3 των κατευθυντηρίων γραμμών, η Επιτροπή, αφού καθορίσει το βασικό ύψος του προστίμου λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, προβαίνει, ενδεχομένως, σε προσαύξηση και μείωση του εν λόγω ποσού λόγω επιβαρυντικών και ελαφρυντικών περιστάσεων». Οι προσαρμογές που επήλθαν συναφώς στο βασικό ποσό αντιστοιχούν κατά κανόνα σε ένα ποσοστό του ιδίου αυτού ποσού (προσαύξηση κατά 50 % του βασικού ποσού λόγω της υποτροπής και μείωση κατά 40 % του βασικού ποσού λόγω της επιείκειας, στην περίπτωση της αναιρεσείουσας). Κατά συνέπεια, το σύνολο των προσαυξήσεων αυτών ή των μειώσεων μπορεί να ποικίλλει, σε πραγματικούς όρους, ανάλογα με όλους τους παράγοντες που ελήφθησαν υπόψη κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού και, επομένως, όχι μόνο ανάλογα με τη χρηματοπιστωτική ικανότητα της επιχειρήσεως (τον κύκλο εργασιών της) αλλά και με τον ρόλο που διαδραματίζει στην επίμαχη αγορά (τα μερίδια αγοράς που κατέχει) και, γενικότερα, με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως.

14 — Προς υπενθύμιση, το ποσό για το οποίο οι εταιρίες Arkema και Elf Aquitaine ενέχονται εις ολόκληρον υπολογίστηκε ως εξής: — Αρχικό ποσό: 12 εκατομμύρια (σημείο 296 της Αποφάσεως)· — Εφαρμογή του πολλαπλασιαστικού συντελεστή 2,5 (σημείο 300 της Αποφάσεως) στο αρχικό ποσό: 30 εκατομμύρια (ενδιάμεσο ποσό που δεν επαναλαμβάνεται στην απόφαση)· — Προσαύξηση λόγω διάρκειας (συν 150 %) καταλήγει στο βασικό ποσό: 75 εκατομμύρια (σημείο 303 της Αποφάσεως)· — Δεν υφίσταται επιβαρυντική περίσταση (υποσημείωση 222 της Αποφάσεως)·— Εφαρμογή της επιείκειας που καταλήγει σε μείωση 40 % (σημεία 340 και 341 της Αποφάσεως) του βασικού ποσού: 45 εκατομμύρια (σημείο 348, τρίτη περίπτωση, της Αποφάσεως).

41. Κατά συνέπεια, η αποδοχή της θέσεως της αναιρεσείουσας θα είχε ως συνέπεια τη διαπίστωση ότι κάθε προσαύξηση λόγω επιβαρυντικής περιστάσεως συνεπάγεται διπλή καταμέτρηση των διαφόρων στοιχείων που

συνθέτουν το βασικό ποσό, πράγμα το οποίο δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

42. Άλλωστε, με τη μέθοδο που ακολούθησε εν προκειμένω η Επιτροπή, η οποία προέβη σε νέο υπολογισμό του βασικού ποσού μόνο για την Arkema, επιδιωκόταν να μη ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό προσαυξήσεως του προστίμου, για το οποίο η Atofina ήταν η μόνη υπεύθυνη, μια συνιστώσα (ο πολλαπλασιαστικός συντελεστής που εφαρμόστηκε στην οντότητα Arkema/Elf Aquitaine) η οποία δεν αντικατοπτρίζει την πραγματική κατάσταση της επιχειρήσεως αυτής. Κατά συνέπεια, η μέθοδος αυτή, η οποία είχε ως συνέπεια να εξουδετερώσει έναντι της Arkema την προσαύξηση του βασικού ποσού που οφείλεται στη σημαντικότερη χρηματοπιστωτική ικανότητα της Arkema/Elf Aquitaine, δεν νομίζω ότι είναι επιλήψιμη.

43. Προκειμένου για την επιλογή των πολλαπλασιαστικών συντελεστών που εφαρμόζονται προς εξασφάλιση αποτρεπτικού αποτελέσματος στην Arkema/Elf Aquitaine και μόνο στην Arkema, αντιστοίχως, παρατηρώ ότι η αναιρεσείουσα δεν αμφισβητεί τον τρόπο με τον οποίον αυτοί καθορίστηκαν, ούτε το επίπεδό τους, περιοριζόμενη, κατ' ουσία, στη διαπίστωση ότι η εφαρμογή τους είχε ως συνέπεια να ληφθεί δύο φορές υπόψη ο κύκλος εργασιών [15].

44. Λαμβανομένων υπόψη των προηγουμένων σκέψεων, φρονώ ότι τόσον η αιτίαση που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας όσο και η αιτίαση που αντλείται από πλάνη περί το δίκαιο λόγω του ότι το Πρωτοδικείο ερμήνευσε τις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής ως έχουσες απόλυτη δεσμευτική ισχύ, είναι ανακριβείς.

45. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του ως αβάσιμος.

15 — Συναφώς, υπενθυμίζω, εξάλλου, ότι, κατά τη νομολογία, καίτοι είναι δυνατόν, ενόψει του καθορισμού του ποσού του προστίμου, να λαμβάνεται υπόψη ο ολικός κύκλος εργασιών της επιχειρήσεως, που αποτελεί ένδειξη, έστω κατά προσέγγιση και ατελή, του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της, δεν πρέπει να αποδίδεται στον εν λόγω κύκλο εργασιών δυσανάλογη σημασία σε σχέση με άλλα στοιχεία εκτιμήσεως, καθόσον ο καθορισμός κατάλληλου προστίμου δεν μπορεί να είναι το αποτέλεσμα απλού υπολογισμού στηριζόμενου στον ολικό κύκλο εργασιών, βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 18ης Μαΐου 2006, C-397/03 P, Archer Daniels Midland και Archer Daniels Midland Ingredients κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. I-4429, σκέψη 100). Άλλωστε, η Επιτροπή δεν δύναται, καταφεύγοντας αποκλειστικά και με μηχανικό τρόπο σε αριθμητικούς τύπους, να απεμπολεί την εξουσία της εκτιμήσεως κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-283/98 P, Mo och Domsjö κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-9855, σκέψη 47).

III — Πρόταση

46. Συνεπώς, κατόπιν όλων των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.